

– виключають необґрунтоване надання фінансової допомоги регіонам з метою вирівнювання їх бюджетної забезпеченості;

– про що запобігають надання необґрунтованих привілеїв у видаткових повноважень органів влади та управління всіх рівнів і забезпечують реальні механізми їх відповідальності за виконання своїх фінансових зобов'язань;

про виключають невідповідність розмежування видаткових зобов'язань між різними рівнями бюджетної системи закріпленню дохідних джерел і податкових повноважень за ними ;

– про що включають посилення контрольних функцій федеральних органів влади в поєднанні з наданням фінансової допомоги регіонам;

про що забезпечують «прозорість» міжбюджетних розрахунків і різного роду компенсацій для громадського контролю;

2) визначені чіткі та обґрунтовані критерії вирівнювання бюджетної забезпеченості регіонів, а також критерії бюджетної ефективності (при цьому ефективність може визначатися співвідношенням доходів і витрат, співвідношенням бюджетних вкладень та їх результату та ін.);

3) оптимізовані маршрути і ритмічність бюджетних потоків (з метою мінімізації зміни напрямів бюджетних потоків на шляху до кінцевих споживачів).

На закінчення відзначимо, що в статті проаналізовані лише деякі важливі питання фінансової безпеки, маючи мету висвітлити дану актуальну проблему і хоча б «пунктиром» намітити варіанти її вирішення. У зв'язку ж зі свого значущістю всі ці питання вимагають подальших наукових розробок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Райзберг Б.А., Лозівський Л.Ш., Стародубцева Є.Б. Сучасний економічний словник. – М.: ИНФРА, – 2011.
2. Бурцев В.В. Фактори фінансової безпеки / В.В. Бурцев. – К.: Лібра, 2012.
3. Кочетов Е., Петрова Г. Геоелектроніка: фінанси реальні і віртуальні (фінансовий дуалізм і його правові аспекти) / Е.Кочетов, Г.Петрова // Суспільство і економіка. – 2011. – № 1.
4. Економічна та національна безпека: підручник / за ред. Е.А. Олейникова. – М., 2010. – С. 13–14.

О. Порохова,

магістрант факультету економіки та менеджменту

Науковий керівник: О. А. Мартинюк,

кандидат економічних наук, доцент,

Міжнародний гуманітарний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Останнім часом в Україні набирає значних обертів такий вид фінансування як проектне. Розвиток проектного фінансування в Україні обумовлено стрімким розвитком галузей економіки, безпосередньо пов'язаних з будівництвом

житлової і комерційної нерухомості, а також з розвитком інфраструктури для виробництва товарів народного споживання.

Проектне фінансування визначається як процес надання цільового фінансування на реалізацію інвестиційного проекту. Його відмінною рисою є те, що повернення кредиту здійснюється в основному з грошових надходжень, що генеруються інвестиційним проектом, в той час як при комерційних та інвестиційних кредитах джерелом погашення кредиту, є економічна діяльність позичальника [1, с. 120–138].

Найчастіше в літературі і в практиці роботи з інвестиційними проектами під терміном «проектне фінансування» спрощено розуміється кредитування проектною компанією, створеною для реалізації інвестиційного проекту [1, с. 120–138].

Таке спрощене тлумачення призводить до кількох негативних наслідків.

По-перше, у банків відсутній стимул до застосування нових інструментів фінансування, скорочується попит на фінансовий інжиніринг, застосування цінних паперів та їх похідних.

По-друге, розгляд проектного фінансування лише як виду кредитування скорочує глибину аналізу проектних ризиків при проектному фінансуванні та звужує можливості застосування інструментів, що забезпечують їх скорочення.

Сучасне визначення проектного фінансування набагато глибше і відображає основні особливості цієї форми фінансування проектів.

Нижче наведено кілька визначень проектного фінансування:

- цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проекту без регресу або з частковим регресом кредитора на позичальника: забезпечення – грошові потоки проекту;
- спосіб мобілізації різних джерел фінансування та комплексного використання різних інструментів і оптимального розподілу ризиків;
- фінансування окремої господарської одиниці, при якому кредитор готовий на початковому етапі розглядати фінансові потоки і доходи цієї господарської одиниці як джерело погашення позики, а активи цієї одиниці – як додаткове забезпечення за позикою;
- метод залучення довгострокового позикового фінансування для великих проектів за допомогою «фінансового інжинірингу», заснований на позику під грошовий потік, створюваний тільки самим проектом (E.R).

Проектне фінансування істотно відрізняється від кредитування з точки зору забезпечення повернення вкладених коштів, оскільки основним джерелом повернення кредиту служить сам проект, тобто якість його підготовки та реалізації.

Сучасний етап розвитку проектного фінансування у світовій економіці характеризується різноманітністю сфер його застосування. Класичним прикладом роботи механізму проектного фінансування є проект будівництва Євротунелю під протокою Ла-Манш, що з'єднав в 1993 р. Великобританію і континентальну Європу. Загальний обсяг фінансування проекту склав 6 млрд. англ. ф. ст. З них 5 млрд. ф. ст. було надано у вигляді часткового фінансування консорціумом з 40 банків. Ще 1 млрд. ф. ст. був отриманий від ініціаторів проекту з

британської та французької сторін у вигляді внесків до статутного капіталу проектної компанії [2, с. 56–70].

В Україні проектне фінансування як інструмент розвитку країни, регіону або компанії не набуло належного поширення. Його здійснюють такі системні банки, як «РайффазенБанк Аваль», АКІБ «УкрСиббанк», «Укрсоцбанк», банк «Надра», АБ «Південний» та ін. деякі банки, мають в якості домінуючих засновників великі будівельні компанії. Ризики такої спільної діяльності досить низькі і контрольовані. Проте, проектне фінансування вимагає страхування ризиків. Банки, що надають основні позики за проектами, що не розташовані приймати на себе проектні ризики, особливо якщо проект розрахований на довгий термін і пов'язаний з видобутком корисних копалин [3]. Якщо ж банк погоджується прийняти регіональний ризик, відсотки по кредитах різко зростають, що є не вигідним для фінансування проекту [4, с. 250–269]. Як правило, в складних проектах спонсори повинні забезпечити гарантії страхування таких ризиків:

– Регіональний ризик, пов'язаний з мотивованими діями проти проекту, такими як ембарго або бойкот проекту, виплата кредитів або використання морського транспорту, провідні за собою ускладнення у зовнішній політиці країни при реалізації проекту;

– Політичний ризик, пов'язаний з можливістю зміни державної системи країни-виробника, націоналізацією, військовою диктатурою, змінами законодавчої бази або системи оподаткування, ліцензування зовнішньої торгівлі і т. д. [5, с. 50–54].

У більшості випадків від здійснення фінансового проектування ризики приймаються на себе спеціальними організаціями, що залучаються до проекту – кредитними агентствами [5, с. 50–54].

Також серед можливих ризиків проектного фінансування виділяють наступні групи:

- фінансові ризики (ризики фінансових криз, валютні ризики, ризики втрати ліквідності, ризики втрати платоспроможності та інші);
- економічні ризики (операційні ризики, галузеві ризики, ризики закупівлі необоротних активів та іншого майна за завищеними цінами);
- ринкові ризики (рейтингові ризики, ризики підвищення цін, корупційні ризики, ризики рейдерських захоплень та ін.).

У світовій практиці гарантії по страхуванню різних фаз проекту організуються окремо і можуть містити різні умови залежно від особливостей кожного проекту [6, с. 74–80]. Для того щоб отримати гарантії подібних агентств, необхідна участь національного капіталу однієї з держав, в яких знаходяться дані агентства, при цьому мінімум участі національного капіталу у проекті коливається від 50% до 85%.

Проектне фінансування є перспективним напрямком реалізації масштабних суспільно значущих проектів і, як наслідок, важливим інструментом розвитку національної економіки. Економічна доцільність здійснення проектного фінансування закладена в його механізмі, особливістю якого є можливість повернення кредиту з грошових надходжень, що генеруються самим інвестиційним проектом. Також проектне фінансування формує підвищений рівень ризиків, що тягне за собою необхідність розробки дієвих схем їх страхування [7, с. 23–28].

Сучасне проектне фінансування вимагає застосування великої кількості різних фінансових і нефінансових інструментів, різноманітної правової бази контрактів і договорів, проведення конкурсів, тендерів, що обумовлює значні витрати проектної компанії на правове опрацювання проекту та юридичний супровід. Додаткові витрати обмежують коло інвестпроектів, для реалізації яких доцільно застосовувати проектне фінансування, проектами великий капіталомісткості, складності, з великим терміном реалізації.

Для фінансування таких проектів необхідні «довгі гроші», «довгі гарантії», відсутність яких на українському фінансовому ринку також гальмує розвиток і проектного фінансування, та інвестиційного кредитування [1, с. 120–138].

Важливим напрямком розвитку проектного фінансування в Україні є впровадження в практику роботи фінансових організацій прийнятих за кордоном стандартів у галузі сталого розвитку, корпоративної соціальної відповідальності, відповідального фінансування. Стандарти і політики в області відповідального фінансування банками (та іншими фінансовими організаціями) інвестиційних проектів і програм розвитку підприємств-клієнтів визначають вимоги до обліку соціальних та екологічних ризиків і оцінки соціальних та екологічних ефектів діяльності підприємств, що реалізують фінансуються банками проекти.

Впровадження проектного фінансування в економіку України дозволить нашій країні вийти на новий рівень розвитку і поліпшити імідж на міжнародній арені, що підвищить інвестиційну привабливість держави для іноземних інвесторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бушуев С.Д., Бушуева Н.С. Управление проектами – реальность и иллюзии // Управление проектами та розвиток виробництва: зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2010. – № 1 (25). – С.120–138.
2. Катасонов В.Ю. Проектне фінансування як новий метод організації інвестицій в реальному секторі економіки / В. Ю. Катасонов. – М.: Анкіл, 2000. – С. 56–70.
3. Корнилюк Р. Сотрудничество Украины с МВФ: цена вопроса [Электронный ресурс] / Р. Корнилюк // Экономическая правда. – 16.11.2009. – Режим доступа: <http://www.epravda.com.ua/publications/4b011f720268f/>
4. Морозов Д.С. Проектне фінансування: управління ризиками та страхування / Д. С. Морозов. – М.: Анкіл, 2000. – С. 250–269.
5. Мазур І.І., Шапіро В.Д. Управление проектами / І. І. Мазур, В. Д. Шапіро. – М., 2000. – С. 50–54.
6. Проектне фінансування в управлінні проектами: методичні вказівки / Рибак А.І., Бурдюгов А.Ф., Бутирська Т.А., Ванюшкін А.С. Українська академія державного управління при президенті України Одеського інституту. – 2002.
7. Сурков Г. Проектне фінансування з позицій ризик-менеджменту / Г. Сурков // Фінансист. – 2000. – № 11. – С. 23–28.